

dat voor hun „doctoraal“ tot voor korten tijd heel andere eischen gesteld zijn dan prof. Hepp thans noemde. Zij moesten heel wat dogmatische stof leeren, waarmee velen niet zullen kunnen instemmen naar den inhoud. Dit ten bewijze, dat het belang dergenen, die in Kampen studeerden, tot nu toe geenszins den doorslag gaf bij de regelingen, die de V.U. voorschreef. Daar komt dan nog bij, dat meer dan eens bij promoties aan de V.U. onmiskenbare blijken gegeven zijn van zekere neiging tot bestrijding van bepaalde opvattingen van den Kamper dogmaticus. Een enkele maal heb ik daarover wel een en ander hier gezegd. Ik merk dit niet op, om oude koeien uit de sloot te halen; evenmin, als ds. v. d. Vegt, die hierboven bedoelde spreker, die ter synode op hetzelfde verschijnsel wees, zulke bedoeling had. Ook niet om me te beklagen, herinner ik aan deze schermutselingen. Want evenmin als de leider van de betrokken promoties een poging deed om te bedekken, dat hij bepaalde denkbeelden van een collega aan den overkant van het IJsselmeer liet bestrijden, door aankomende geleerden, evenmin zou ik dergelijke camouflage willen bevorderen. We kunnen elkaar toch in alle broederlijkheid en openheid zeggen, dat we op sommige kwesties een anderen kijk hebben? Nog minder willen we op alle slakjes zout leggen, om daarmee den indruk te wekken als waren het alle slakken van groot formaat geweest. Wat ik er van las — b.v. in zake kerk of cultuurmandaat — leek me nu niet bepaald het meest doorslaande bewijs van zwaren wetenschappelijke strijd. Eerder het tegendeel.

Maar het gaat me hierom: als nu plotseling prof. Kuyper voor den dag komt met de idee van promotie aan de V.U., doch onder leiding van Kamper professoren, dan heeft men het tot nu toe noch voor den Kamper dogmaticus, noch voor degenen, die eventueel zijn diensten zouden begeren voor een promotie, erg prettig gemaakt.

De zoo-even gereleveerde opmerking van prof. Kuyper zou daarom misschien met deze kunnen worden beantwoord: het feit, dat men nu ineens voor de Kamper menschen de gelegenheid scheppen wil om te promoveren onder leiding van eigen hoogleeraren, maar dan... aan de V.U., bewijst wel, dat men in elk geval het promotierecht aan Kampen wil onthouden. Dat is heelmaal geen onvriendelijke suggestie; is het niet nog pas ronduit gezegd (Ds. Hagen)?

Mede om deze reden is het maar goed, als ik het voorbeeld dier collega's aan de V.U., die in de pers de zaak bespreken, volg. Men zou toch wel eenige moeite moeten doen, om allen te overtuigen, dat men van harte alle Kamper professoren zou ontvangen om „bij te staan“ in het leiding geven aan promoties. Ook deze opmerking bevat niets onvriendelijks; want niemand zal meenen, dat het anders kan, gezien de situatie op theologisch gebied.

Wel zouden we liever deze herinneringen als overbodig in de pen gehouden hebben. Maar we kunnen beter ronduit spreken, nu men eenmaal dit denkbeeld opwierp. Ook ter afsnijding van misverstand: mij is althans niemand bekend, die aan de poort van de andere hogeschool staat te kloppen om bij promotie te worden toegelaten; en hoe ik zelf er onder sta, zal straks nog wel nader blijken. Afgedacht echter daarvan: nu men de kerken drie jaar lang over het denkbeeld van prof. Kuyper wil laten studeeren, nu is toch wel de vraag gepast: gelooft men, dat er moeite gedaan is, om een „sfeer“ te scheppen, waarin een regeling, als prof. Kuyper voorsloeg, door alle professoren van Kampen vlot kon aanvaard worden?

We hopen allen op vrede, en die is misschien nog mogelijk. Maar zelfs als hij in kerkelijk opzicht verkregen wordt, is hij in wetenschappelijk opzicht er nog lang niet. Althans niet, als men „vrede“ positief neemt, en niet negatief (geen klinkende oorlog). Besloten vergaderingen, waarin tegen bepaalde meeningen ook van een Kamper hoogleeraar in een V.U.-zaal voor jongeren en ouderen stelling gekozen werd, onder verbod van nadere mededeelingen, zijn geen tactische inleiding voor het verzoek: kom over en promoveer bij ons. Brochures over dreigende deformatie zijn het evenmin. Niet onmogelijk zelfs, dat binnenkort nog een stuk van den strijd naar buiten zal moeten komen, die over dezelfde onderwerpen loopt, als in die besloten vergadering van daareven aan de orde zijn geweest. Het zou me spijten, maar ik acht het niet onwaarschijnlijk.

Nog eens, dat zijn geen herinneringen, die op bestendiging van den strijd aansturen. Ze dienen alleen om te bewijzen, dat tot vóór den dag, waarop prof. Kuyper op het promotierechtdebat ingreep, vrijwel niemand kon vermoeden, dat de V.U. er erg op gesteld was, alle Kamper professoren te ontvangen bij promoties. Eerder omgekeerd. Het voorstel, dat prof. Kuyper deed, komt daarmee in het licht der contemporaine geschiedenis tot staan: het ziet er dan min of meer uit als een thans wel niet meer ongedaan te maken, maar toch allerminst spontaan en vrijwillig opgekomen afweermanoeuvre.

Dit feit, gevoegd bij het andere, waarop we in den aanvang wezen, vergemakkelijkt de bespreking.

K. S.

Zendingsarbeid door vrouwelijke krachten. (I.)

Naar ons gebleken is, en ook door één der onder-teekenaars¹⁾ gevraagd is, hier door te geven, is onlangs

1) Het stuk, waaruit we citeeren, is ondertekend door de volgende personen: Ds. W. Breukelaar, Voorz., Santpoort. Jkvr. C. Gravin van Limburg-Stirum, Ds. A. Merklijn, Secr., Lorentzskade 36, Leiden. Mej. M. Parmentier, Ds. D. Pol. Mej. H. J. Wellensiek.

op een vergadering van Zendende Kerken en onderscheiden Deputaatschappen rapport uitgebracht over Zending onder de inheemsche vrouwen door vrouwelijke krachten. In dat rapport — we volgen nu verder de toegezonden missive — was de vraag behandeld, op welke wijze door de Zendende Kerken het werk kon worden aangevat.

Bij de bespreking van dit rapport bleek hoe warm men voor dezen tak van zendingsarbeid voelde en achtte men het noodzakelijk, dat de bestaande commissie zou worden gecontinueerd, aangevuld met Mej. Wellensiek en werd aan haar opgedragen de zaak der vrouwen-zending bij de Zendende Kerken en hare Deputaten te stimuleeren, hierbij te dienen van advies, te informeren hoe het met dien arbeid gaat en de volgende vergadering daarvan te rapporteeren. Met groote blijdschap hebben de leden van die commissie deze opdracht aanvaard, omdat zij, doordrongen van de noodzakelijkheid dezer vrouwenzending, gaarne bij de Zendende Kerken het pleit ervoor voeren.

Want — aldus het stuk — er is een nood op het Zendingsterrein, die dringend om voorziening roept. De zendingsarbeid onder de vrouw moet noodzakelijk met kracht worden aangevat. Alle arbeid onder de inheemsche vrouw, die op Midden-Java wordt verricht, door het medische werk en de school en de arbeid, die daaruit voortvloeide, werd uit dien nood geboren, maar het werd al duidelijker, dat dit werk eerst dan goed verricht kon worden, indien er apart door de Kerken aangestelde Zending-zusters kwamen, die uitsluitend hun taak zouden vinden in de Evangelieverkondiging aan de inheemsche en Chinese vrouwen.

Die taak is — volgens bedoelde missive — voor den zendeling niet zoo eenvoudig. Als hij met zijn helpers contact zoekt met de inheemsche bevolking, dan komt hij maar zelden met de vrouw in aanraking. De vrouw wijkt dan weg naar het achterhuis en daar blijft zij met haar werkzaamheden bezig en de man denkt er niet aan om zijn vrouw te roepen om mee den binnentredende te ontvangen. Dat adat, de zede brengt mee, dat de vrouw zich achteraf houdt. Daar achter heeft zij haar verborgen en afgezonderd leven. Wie zal haar het Evangelie brengen? Hoe is het mogelijk om die vrouwenwereld te benaderen? Het antwoord luidt: door de vrouw. Een andere manier is niet wel mogelijk. Ditzelfde antwoord moet gegeven worden op de vraag: wie is het meest geschikt om de vrouwelijke patiënten in de ziekenhuizen te bezoeken en evenzoo op de vraag, wie kan het makkelijkst de meisjes, de oud-leerlingen van onze scholen bereiken?

En dan, wie zal er aan werken, dat de inheemsche vrouw, die reeds christen is geworden, meer besef krijgt van haar roeping, van haar taak, die ze ten opzichte van haar inheemsche zusters te verrichten heeft? Het antwoord is telkens weer: alleen vrouwelijke krachten zullen dit kunnen. Het is dan ook wel jammer, dat de Gereformeerde zending, die in zoo menig opzicht tot prachtige ontwikkeling kwam, juist op dit gebied van de vrouwenzending zoo'n schromelijken achterstand heeft in te halen.

Neen, — we citeeren nog steeds — dan staat het met andere Zendingorganisaties, die in Indië werken, er anders voor. Daar nemen vrouwelijke krachten een breede plaats in het Zendingswerk in. Zoo is het bij de Rheinische Missie, die op Sumatra onder de Batak-ers werkt en met de Bazeler Missie en met de Salatiga Zending. En hoeveel vrouwelijke krachten werken er niet in het Leger des Heils en niet te vergeten in de Roomsche Missie, maar de Nederlandsche Zending komt in dezen achteraan. De zending door en voor vrouwen was er reeds vele jaren in andere landen. Amerika kent al een halve eeuw de vrouwelijke zendingskracht in den dienst van de Evangelieprediking, maar toen John Mott een bezoek aan Java bracht, vroeg hij: waar zijn hier de zendingszusters, die onder vrouwen en meisjes werken?

Dr. H. Beets, de zendingsman van de Chr. Geref. Kerk van Noord-Amerika, heeft Java bezocht en deelde zijn indrukken van de Geref. Zending mede in de „Indische Banier“. Hij heeft vele goede dingen opgenoemd van het zendingswerk der Geref. Kerken, maar na die opsomming van het goede, schreef hij het volgende:

„Na al dezen lof moge ik wijzen op een m.i. zwakke steun in den arbeid der Geref. Kerken. Zij maakt m.i. te weinig gebruik van arbeidsters. In dat opzicht zou zij — meen ik — met vrucht het Amerikaanse voorbeeld kunnen volgen. Wij hebben goed opgeleide vrouwen om onder vrouwen en meisjes te werken, z.g. Bijbel-vrouwen, die daarvoor een speciale opleiding krijgen en die — als vrouw — beter toegang krijgen in de huizen der Chinezen.“

De bekende zendingsman, Dr. K. J. Brouwer, schreef: „In onze Ned. Zending heeft de vrouw een te kleine plaats. Er moesten veel en veel meer vrouwelijke arbeidskrachten zijn, ook in het directe zendingswerk en niet slechts bij het onderwijs en de verpleging“. En wie het „Zendingsblad der Geref. Kerken“ geregeld leest, weet, hoe herhaaldelijk de hoofdredacteur op dit gebrek van de Geref. Zending gewezen heeft. We zouden bovendien nog tal van uitspraken kunnen aanhalen van Zending-arbeiders, die het gemis van vrouwelijke krachten dagelijks voelen, die deze conclusie rechtvaardigen: Alle Zendingsmannen, die in dienst der Zending arbeiden of die een leidende positie op Zendingsterrein innemen, leggen allen den nadruk op de noodzakelijkheid om vrouwelijke krachten aan te stellen, die werkzaam zullen zijn als hulpkrachten in den dienst van het Evangelie.

Tot zoover het ons toegezonden stuk. Volgende week hopen we verder te gaan met enkele mededeelingen

er uit; we hopen vervolgens — met goedvinden van één onzer medewerkers voor de rubriek Zending — eenige opmerkingen er aan toe te voegen.

K. S.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Ons vriendelijk verzoek bleef niet onbeantwoord. Van den heer J. B. te Rotterdam ontving ik j.l. Zondag-morgen, na den preek, f.10.—, wat me erg goed deed; voorts kwamen er enkele girobiljetten in. Omdat de copie deze week niet op den gewonen dag kon geschreven worden, hoop ik volgende week nader te verantwoorden. Als er nog zijn, die wat zenden willen, dan zal me dat bijzonder verblijden.

K. SCHILDER. Giro 127278.

De nihilistische Revolutie.

III.

Is er nog redding voor Duitschland onder deze droeve omstandigheden, en opheffing uit het verval mogelijk? Rauschnig is er persoonlijk van overtuigd dat de oppositie, die de dictatuur noodlottig zal worden niet die is van monarchisten, arbeiders of burgers; „zij gaat niet uit van militairen, vaderlandslievende vereenigingen of jeugdbonden, maar zij bestaat alleen in de zedelijke kracht tot verzet die slechts uit den geest van het Christendom kan geboren worden“.

De vraag die dan beantwoord moet worden is deze, of de positie van de christelijke kerken in Duitschland nog zoo hecht en sterk is, dat daarvan een krachtig verzet in de toekomst verwacht mag worden.

Bemoedigend zijn de mededeelingen van dezen Duitscher, die meer dan eens achter de coulissen gekeken heeft en meer dan eens bij beraadslagingen van leidende figuren aanwezig is geweest, geenszins. Hij is zelfs de meening toegedaan dat de ontbinding van het Christendom in Duitschland inwendig veel dieper is doorgedreven dan men van buiten af zou zeggen.

Nu zijn er in de laatste jaren heel wat berichten in het buitenland verspreid die deden vermoeden, dat de arbeid der kerk op allerlei wijze verhinderd werd. Predikanten werden in concentratiekampen weggeslopt, spreekverboden opgelegd, ambtsuitoefening onmogelijk gemaakt; christelijke jeugdorganisaties ontbonden, verkoop van christelijke lectuur en bijbels aan beperkende bepalingen gebonden. Maar bij dat al bleef de hoop levendig, dat inwendig het kerkelijk samenleven niet ernstig zou zijn aangetast, en dat het geloofsleven in breede kringen krachtig zich zou blijven ontplooiën.

Rauschnig is op dat punt juist zeer somber in zijn uiteenzettingen. „Niemand, die van de Deutsche toestanden goed op de hoogte is, zal kunnen ontkennen dat, wat er van een werkelijk christendom nog overig is, steeds meer afzakt in de richting van het deïsme en zodoende steeds meer rijp wordt voor vermenging met geloofsartikelen uit de sfeer van ras, volk en bloed. Niet na strijd voor het geloof naar buiten, maar door inwendige ontwikkeling zal het langzaam maar zeker zoover komen, dat het nu nog officieel aanvaarde Christendom wordt uitgelegd als een Duitschen stamgodsdienst, die niet alleen noodzakelijk is om het moreel in een totalen oorlog op peil te houden, maar ook hulp moet verleen en bij het opruimen van de voormalige maatschappelijke machten.“ (pag. 94).

De jeugd wordt afgehouwen van christelijke jeugdvereenigingen en opgevoed in nationaal-socialistischen, dat is te zeggen, nihilistischen, geest.

Welke funeste gevolgen dit heeft, is vooral in het leger zeer duidelijk te constateeren. De schrijver, die meegestreden heeft in den wereldoorlog, wijst er op, dat men in groote kringen van Duitsche officieren niet slechts oppervlakkige uittalingen over kerk en christendom, maar dat men er werkelijke vroomheid kon aantreffen. „Het is moeilijk den buitenstaander een goeden indruk te geven van deze dingen, omdat het christelijk element in het Duitsche officierenkorps schuil ging achter een vorm, dien men zeer wel verklaren kon uit mannelijken tegenzin in het te koop loopen met echte gevoelens; maar ook kon men voorbeelden van nadrukkelijk beleden Christendom aanwijzen in het leger onder invloed bijv. van pietistische stroomingen bij den Pommerschen adel. Generaals, die in hun familiekring en zelfs met inbegrip van hun personeel bijbellezing hielden, waren geen uitvinding van „Simplizissimus“, (pag. 155).

Deze toestanden zijn nu bij officieren en minderen grondig gewijzigd. De christelijke geest is zeer sterk achteruitgegaan. Een stroom van jonge menschen is het officierscorps binnengedrongen en tracht den immoreelen en revolutionairen geest ingang te doen vinden. Deze geest laat zijn ontbindenden invloed gelden. Er heerschen in het

leger d-
wil er c
nauwel-
ten her
De ethi
liteit ge
Luden
Quichos
heeft ve
socialis-
zaken n
openlijk
hebben
trouwba
ken vi
op zou
groote
Neen,
aangev
Want
van uig
geworpe
varen c
dit zou
koop te
de chris-
punt wa
om moe
den an
bruikt
schappi-
lijke no
scherp-
digid on
schapsz
Volge
tot het
nationa
tie van
worden
is vastg
zal de s
een ov
van het
gen! Ra
van he
nationa
dan doe
Misse
dergelij
het nat
zeilen
nog te
art. 24
van het
ter reed
klaringe
gaande
ning in
met rus
wordt l
staan in
van het
de mac
sterken.

Kan e
tendom
kerk no
tegen d
zegt de
Duitsch
uitgeslo
het land
te wors
de wijz
sitie, di
Arm
dergelij
Moge
roeping
het Wo
den in
verbond
geloofs!
De H
christel
onaal-s
verplicht
doen, d
de Hee
reeds is
doen en
pastorie
gemeen
worden
land in
aan het
zorgen
het gel
Zijn ger
ten. De
nood e
breken!
in het l
nantiën
En v
het bep
stem kl
Moge